

**Кірічук О. М.**  
*студентка юридичного факультету*  
*Західноукраїнського національного університету.*  
*Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент,*  
*професор кафедри теорії права та конституціоналізму*  
*Західноукраїнського національного університету*  
*Колесніков А. П.*

## **ЕЛЕКТРОННЕ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Сучасні світові тенденції електронного судочинства показують, що впровадження інформаційно-комунікативних технологій є незворотнім процесом. Такі тенденції є виправданими, оскільки діджиталізація та цифровізація забезпечують вищу оперативність та ефективність, що у свою чергу забезпечують повнішу реалізацію прав, свобод та інтересів громадян, а також доступність та якість правосуддя. Також на розвиток електронного правосуддя в Україні суттєво впливає воєнний стан, оскільки через руйнування та часті тривоги вимагають від судових органів рішень, які зможуть забезпечити своєчасність та швидкість.

Організаційно-правовий аспект впровадження інноваційних інформаційних технологій у судове провадження передбачає не лише технічну модернізацію, а й перегляд процесуальних механізмів взаємодії між учасниками судового процесу та судом [4, с. 54–56]. При цьому вдосконалення інформаційно-правового забезпечення судової системи України має враховувати міжнародні стандарти, зокрема практику Європейського суду з прав людини, яка формує чіткі вимоги до доступності правосуддя та якості інформаційної підтримки судових процедур незалежно від умов функціонування судової системи [6, с. 62–63].

Одним із основних напрямів упровадження дистанційного правосуддя стало створення та розвиток Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС), призначеної для електронного обміну документами, подання заяв і скарг, отримання процесуальних рішень, фіксації участі в судових засіданнях шляхом відеозв'язку [2]. Запровадження підсистем «Електронний кабінет», «Електронний суд», «Відеоконференція» визначило новий формат комунікації між судом та учасниками процесу, що відзначається більшою гнучкістю, швидкістю та економічністю порівняно з традиційною паперовою моделлю [1]. Попри це, нормативна база все ще має недосконалість. Законодавці ввели дистанційну участь, але не врегулювали детально окремі процедурні аспекти, що призводить до неоднозначного трактування та застосування цих норм на практиці. Великою перевагою можна вважати економію на розхідниках, оскільки відповідно до статті 128 ЦПКУ, судова повістка надсилається на підтверджену електронну пошту учасника справи, якщо

така існує. Це значно економить витрати на папір, конверти та марки, що дозволяє використовувати ці кошти на інші потреби. Для суддів спрощується система отримання доказів, оскільки вони в своєму кабінеті можуть отримати витяги із реєстрів, які будуть їм потрібні. Це зменшує час, оскільки дані приходять одразу до судді і все здійснюється дистанційно.

Незважаючи на велику кількість плюсів ми також маємо низку недоліків.

Складність ідентифікації осіб та перевірки їх повноважень. Законодавці ввели дистанційну участь, але не врегулювали детально окремі процедурні аспекти, що призводить до неоднозначного трактування та застосування цих норм на практиці. Зокрема, гостро постає проблема автентифікації учасників справи, оскільки наявні цифрові інструменти, такі як електронний підпис, часто залишаються малодоступними для багатьох громадян, що суттєво ускладнюється умовами воєнного стану та вимушеним переміщенням значної частини населення.

Труднощі з реалізації дотримання порядку в судовому засіданні.

Недоліки, пов'язані з технічною складовою організації онлайн-засідання. Часто зв'язок обривається і окремі учасники засідання можуть не почути аргументів або цілісно висловити свою думку.

Складність порядку дослідження окремих засобів доказування [3].

Основними перспективами нової «цифрової» моделі судочинства можна назвати:

- запровадження автоматизованих проваджень, за яких винесення судового рішення здійснюється без участі суду, до прикладу, автоматизоване наказне провадження в Німеччині;
- застосування в судочинстві штучного інтелекту;
- трансформація принципів гласності, безпосередності, усності процесу, процесуального формалізму.
- доопрацювання та запуск всіх підсистем та модулів ЄСІТС;
- забезпечення дотримання принципу рівності та доступності правосуддя шляхом подолання цифрової безграмотності населення;
- забезпечення навчання та тренінгу відповідних спеціалістів апарату суду в сфері використання ІКТ в судовій діяльності.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Клипа О. П. Дистанційне правосуддя в Україні: цивільно-процесуальний контекст реалізації та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2025. Випуск 92, Ч. 1. С. 408-412
2. Колесніков А.П. Особливості запровадження та взаємодії модулів єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка*. 2024. Випуск 2 (106). Частина 1. С. 71-81.

3. Савчук В. С. Цифровізація цивільного судочинства: переваги та недоліки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №3. С. 171-175.

4. Фонова О., Чумак Р. Дистанційні слухання в цивільному господарському та адміністративному процесах. *Аналітичний звіт*. 74 с.

5. Kovalchuk O., Kolesnikov A., Proskurniak I., Halunko V., Kovach Y. Implementation of innovative information technologies in judicial proceedings: organizational and legal aspect. *Amazonia Investiga*. 2024. Vol. 13, No. 76. Pp. 53-62

6. Teremetskyi V., Kovalchuk O., Kolesnikov A., Bogdanov R., Korniienko M., Dir I. Improving the Information and Legal Support of the Judicial System of Ukraine: Experience of the European Court of Human Rights. *Journal of Ecohumanism*. 2024. Vol. 3, No. 3. Pp. 61-74